

формах), які спрямовані на зниження психотравматизації особистості та створення умов для ціннісно-сислової орієнтації на просоціальний розвиток, демонстрацію асертивної поведінки в пенітенціарній установі.

Таким чином, вивчення поведінки та трансформації засуджених до довічного позбавлення волі слід здійснювати на основі психологічного аналізу вимог до процесу взаємодії та можливостей надання психологічної допомоги, що реалізуються в умовах особливого режиму пенітенціарної установи з урахуванням їх особистого потенціалу та специфіки ситуацій на конкретних етапах відбукання покарання.

Список використаних джерел

1. Берковіц Л. Агресія : причини, наслідки та контроль / Берковіц Л. - СПб.: ЄВРОЗНАК, 2001. - 512 с.
2. Козлов В. В. Психотехнології змінених станів свідомості / Козлов В. В. 2-е вид., виправ і доповн. - М: Вид. Ін-ту психотерапії, 2005. - 544 с.
3. Колеснікова Г. І. Основи психопрофілактики та психокорекції : навч. посіб. / Колеснікова Г. І. - Ростов н / Д.: Фенікс, 2005. - 185 с.

Психологічні особливості особистості неповнолітнього засудженого

Жукова Д.О., курсант психологічного факультету ІКВС
Науковий керівник: кандидат психологічних наук *Гришина А.В.*

У сучасній психології вивченням особистості засудженого займалися такі вчені як: Ю.М.Антонян, З.А. Астеміров, І.П. Башкатов, Т.І. Белавіна, А.Д. Глоточкін, М. Г. Дебольський. Неповнолітні засуджені є це специфічним контингентом, що відрізняється від інших осіб, які утримуються в пенітенціарних установах, не лише віковою ознакою, а й фізіологічними, психологічними та соціальними особливостями.

Отже, з юридичної точки зору група «неповнолітні засуджені» охоплює осіб з 14 до 18 років. А з психологічної - особистість неповнолітнього засудженого представляє собою комплекс взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих індивідуальних психофізіологічних та соціально-психологічних компонентів, що включені в деструктивну субкультуру виправних закладів. Соціальна ізоляція та заходи примусу діють на неповнолітнього комплексно, кожного разу створюють для нього особливий спосіб життя в сьогодні. Як показує пенітенціарна практика, найбільш типовими психічними станами неповнолітніх засуджених в період перебування у виховній колонії є очікування, недовіра, підозрілість, тривожність, дратівливість, безнадійність, пригніченість, відчай і фрустрація.

Для вихованців характерним є прояв агресивності, як засобу задоволення потреби в спілкуванні, самовираженні та самоствердженні, досягненні значущої мети, але одночасно й відреагування на несприятливі умови в середовищі, як намагання досягти влади над іншими людьми. Агресивність має специфічні, притаманні лише цьому віку психологічні особливості, до яких слід віднести: високу афективну зарядженість поведінкових реакцій, імпульсивний характер реагування на ситуацію фрустрації, короткочасність реакцій із критичним виходом, низький рівень стимуляції, недиференційований напрям реагування, високий рівень готовності до застосування як емоційної (ворожої), так і інструментальної агресії.

Поєднання у вихованців високої емоційної збудливості та емоційно-моторної нестійкості зі слабким розвитком волі передбачає вчинення правопорушень у місцях позбавлення волі, особливо за наявності негативної або нестійкої спрямованості волі. Підвищена дратівливість та нерівноваженість роблять поведінку неповнолітнього афективною, що призводить до ще більшої блокади

волі. В цілому, інтелектуальна сфера неповнолітніх засуджених характеризується вузькістю кругозору, бідністю словникового запасу, та й той складається в основному з нецензурних слів. У вихованців недостатньо розвинута здатність аналізувати, виділяти загальне в явищах і предметах, порівнювати, групувати й класифікувати. Конкретне, ситуативне мислення явно переважає над абстрактним і відрізняється дуже низьким рівнем. У неповнолітніх спостерігається недостатній рівень знань про навколишній світ, оволодіння яким вважається нормою для їхнього віку. Очевидними є ознаки прояву інфантилізму.

Інфантильні вихованці безпечні, безтурботно відносяться до режиму, навчання і свого майбутнього, для них характерні, легковажність суджень, порушення стримуючих механізмів при здійсненні особистих бажань, недорозвиненість почуття відповідальності. Вони рухливі, непосидючі, не доводять розпочату справу до кінця, їх інтереси і увага нестійкі, а вчинки часто не відповідають віку. Їм притаманний моральний і правовий інфантилізм: байдуже ставлення до норм моралі й права, невимогливість до себе та інших, активна аморальна і протиправна поведінка. Ці особи не розкають в скоєному злочині і не переживають почуття провини, вважають покарання несправедливим.

Отже, розглянувши особистість неповнолітнього засудженого як комплекс взаємозв'язаних, взаємодоповнюючих індивідуальних психофізіологічних та соціально-психологічних компонентів можна назвати ряд психологічних особливостей, а саме:

- емоційна та волева сфери в більшості неповнолітніх засуджених сформовані слабо, характеризуються неврівноваженістю, імпульсивністю, упертістю, слабовіллям, розгальмуванням потягів;

- інтелектуальна сфера характеризується нестійкою активністю, скоріше - інтелектуальною пасивністю;

- найчастіше вихованець установи перебуває в таких психічних станах, як: недовіра, очікування, підозрілість, тривожність, дратівливість, безнадійність, пригнобленість, відчай і фрустрація;

- вихованцям притаманний інфантилізм, що виявляється у домінуванні пасивних життєвих позицій, прогресі соціальної ригідності, незрілості життєвої платформи, переважанні дитячої рольової позиції, завищеної неадекватній самооцінці, уникненні відповідальності.

Пенсільванська і Оборнська тюремні системи - виправлення чи віддалення людини від цивілізованого життя

Квашук В.А., курсант юридичного факультету ІКВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ІКВС *Скриник Л.М.*

Пенітенціарні системи у своєму розвитку пройшли ряд етапів, для кожного з яких була характерна відповідна реалізація політики в області виконання покарання. Тюремні моделі включають в себе певні атрибути, засоби і методи фізичного та духовного впливу на особистість злочинця. Вони залежать від економічного і політичного ладу даної держави і цілей покарання.

В'язниці існують з незапам'ятних часів. До Нового часу вони були місцями попереднього ув'язнення, де злочинці очікували виконання страти, тілесного покарання або вигнання, а в ряді випадків - місцями довічного ув'язнення